

טוב שתחום האנרגיה, שהיה בעבר נחלתם של בודדים, עובר פוליטיזציה ומתמקם גבוה בסדר היום הלאומי. ועידת דה מארקר לעסקים וסביבה זימנה לאחרונה עוד מופע אימים של ברוני הגז, שהופיעו בתפקיד החביב עליהם של הקוזק הנגזל. תביעתם החצופה הפעם: שההחלטה על כמות הגז שתייצא ישראל מהשדות החדשים תהיה בידיהם.

טייקונים, כמו טייקונים, ממשכים לנסות את השיטה שהיטיבה עמם כל כך משך שלושים שנה: הצגת חמדנותם כערך עליון העומד מעל לכל שיקול אחר, כולל טובת הציבור. לפני המחאה של 2011 זה נראה לרוב רובו של הציבור תקין ונורמטיבי. טוב שבדיון הציבורי הנוכחי הולכת ומתחזקת ההכרה שהגישה הזו מייצרת נכסים רעילים ואדמה כלכלית חרוכה. ימים יגידו אם בין מקבלי ההחלטות בצמרת הכלכלית והפוליטית בישראל יש מסה קריטית של פוליטיקאים הגונים שיגנו על הציבור שבחר בהם מפני התוקפנות הזו.

ייצור ואספקת אנרגיה הוא תחום עתיר סיכון, ולכן להחלטות יש בו יתרון מובנה על שיקול דעת תקין. הקוראים מוזמנים לחשוב לרגע על הפרויקט ההזוי של הפקת נפט מפצלי שמן שממשלת נתניהו ממשיכה לקדם בשפלת יהודה. באיזורי לכיש ועדולם נמצא גיר ובו חומר אורגני שתיאורטית ניתן לחלץ ממנו נפט. הפוטנציאל לא גדול במיוחד, האיכות בינונית, ותהליך הפקת הנפט מורכב ומסוכן: חימום הקרקע ל 350 מעלות למשך שנים, כריית מחילות והקפאתן באמצעות הזרקת כמויות עתק של כימיקלים, עיבוי אדי הנפט והזרמתו לפני השטח. אבל ממשלת ישראל אינה מוטרדת, ולאחרונה החליטה לאשר ל'מיזם האנרגיה הישראלי' (IEI) פיילוט להפקת הנפט בשיטה הזו, שלא נוסתה מעולם, בשום מקום.

הנכונות המתמיהה לסכן איזור היסטורי, עתיר יישובים ואתרי תיירות כשפלת יהודה מתבהרת קצת כשמבינים ש'מיזם האנרגיה הישראלי' קשור לתאגיד אמריקני שעל בעליו נמנים סגן נשיא ארה"ב לשעבר דיק צ'ייני, איל העתונות רופרט המתמיהה מרדוק, ג'ייקוב דה-רוטשילד ואחרים. צ'ייני וחבריו לא באמת מאמינים שהנפט משפלת יהודה יעשיר אותם. הם באו לכאן כי הפיילוט שישראל מוכנה לאשר דומה מאוד לתכנית שהם ניסו להפעיל בקולורדו. עד ששלטונות ארה"ב החליטו שהיא מזיקה ומסוכנת, וב 2010 אסרו על קיומה.

'מיזם האנרגיה הישראלי', כמו פרויקט אחר שהיה אמור לקום בשפלת יהודה וזכה בברכתו של נתניהו – 'עמק התנ"ך' – עושה שימוש מניפולטיבי בחולשותיו האידיאולוגיות של נתניהו. פיק הברכיים שלוקה בו נתניהו נוכח רעיונות להעמקת תודעת הקשר ההיסטורי לארץ דומה למצב הרוח שמתעורר בו נוכח מיזמים שיביאו ל'השתחררות מתלות בנפט הערבי שמממן טרור'.

המציאות, בנפט כמו בכתיבת ספרי תנ"ך, שונה מאוד מתקוותיו המצועפות של נתניהו. יזמי הנפט בעדולם ובלכיש רואים את ישראל כשדה ניסויים, את תושבי שפלת יהודה כחיות מעבדה, ואת הציבור הישראלי כצבר של אומרי הן אדישים ונבערים. נתניהו וחבריו בליכוד מסרבים להפנים שגם אם הפיילוט התמוה יביא לפריצת דרך, כמות הנפט שתופק בפועל תהיה קטנה. המטרה האמיתית של צ'ייני וחבריו היא פיתוח שיטת ההפקה, מכירתה לתאגידים רב-לאומיים המחזיקים בזכוונות למרבצי פצלים גדולים במדינות עולם שלישי, ופרנסה שמנה מתמלוגים ושותפויות מהנפט שיופק שם. לנו תישאר רק המשימה המפוקפקת של שיקום חלקי מולדת שהושחתו ללא הכר, בכל המובנים שיש לפועל 'השחית'.

פרופ' דני רבינוביץ (אונ' ת"א) הוא יו"ר האגודה הישראלית לצדק סביבתי.